

Міністерство екології та природних ресурсів України
Державна екологічна інспекція Поліського округу
Державне агентство України з управління зоною відчуження
Комітет науки, освіти і євроінтеграції ГР Мінприроди
Житомирський національний агроекологічний університет
Національний університету водного господарства та природокористування
Національний університет біоресурсів і природокористування
Національний ботанічний сад імені М.М.Гришка НАН України
Рівненський державний гуманітарний університет
Державна екологічна академія післядипломної освіти
Вінницький національний технічний університет
Інститут агроекології і природокористування НААН
ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН
КЗПО «Еколого - натуралістичний центр» ЖОР
Громадська рада при Мінприроди України
Ecological association «West Polissia – Wetland»
Радіобіологічне товариство України
Всеукраїнська громадська організація "Чиста хвиля"
ГО "Центр сучасних інновацій"
ГО «Просвіта в Житомирській області»

“Екологічна наукова діяльність: в концепції сталого розвитку”

Збірник статей

**науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

4 грудня 2018 року

м. Житомир

ББК ф.4

*Видається за рішенням організаційного комітету конференції
(протокол № 3 від 26 листопада 2018 р.)*

Екологічна наукова діяльність: в концепції сталого розвитку. Збірник статей науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Житомир, 4 грудня 2018. – Житомир: Вид-во ЕЦ «Укрекобіокон», 2018. – 372 с. іл..

Збірник містить матеріали досліджень вчених теоретичного і практичного характеру з актуальних питань екології, радіобіології ресурсозберігаючих технологій, стратегії сталого розвитку, які спрямовані вирішенню актуальних проблем наукової діяльності, а також можливостей впровадження розробок в сучасних умовах промислового та сільськогосподарського виробництва

Матеріали статей можуть використовуватись керівниками підприємств, спеціалістами, аспірантами, науковими співробітниками, студентами вищих навчальних закладів.

Відповідальність за зміст і достовірність поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори наукових статей.

Збірник підготовлено з оригіналів статей авторів без літературного редагування.

© Колектив авторів, 2018

Оргкомітет конференції:

Семерак О.М. – Міністр екології та природних ресурсів України (голова оргкомітету)

Скидан О.В. - д. е. н., професор, ректор ЖНАЕУ (*співголова оргкомітету*)

Романчук Л.Д. – д.с.-г.н., професор, проректор ЖНАЕУ (зас. голови оргкомітету)

Прищепя А.М. – професор, директор ННІ агроєкології та землеустрою НУВГП

Гаврилюк О. С. - В.о. державного секретаря Мінприроди

Железняк М.С. – Начальник державної екологічної інспекції Поліського округу

Данкевич Є. М. - д. е. н., проф., декан факультету екології і права ЖНАЕУ

Саюк О.А. - к.с.-г.н., доцент, декан агрономічного факультету ЖНАЕУ

Бондар О.І. – д.б.н., професор, член-кореспондент НААН, ректор Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління

Зибалов С.В. - В. о. начальника державної екологічної інспекції в Житомирській області

Ходаківська О.В. – д.е.н., с.н.с., зас. директора, зав. відділом земельних відносин та природокористування ННЦ ІАЕ

Рахметов Д.Б. - д.с.-г.н., професор, заступник директора Національного ботанічного саду імені М.М.Гришка

Сидоренко О.В. – д.т.н., професор кафедри товарознавства, управління безпекою та якістю, КНТЕУ

Гудков І.М. – академік НААН, д. б. н., професор, зав. каф. радіобіології і радіоекології НУБІП.

Рашидов Н.М.- д.б.н., професор, зав. лаб. радіобіології ІКБІГІ голова ВТ Радіобіологів **Дубчак С. В.** – д.б.н., професор ДЕАПО

Ландін В.П. - д.с.-г.н., зав відділом. Інститут агроєкології і природокористування НААН

Мокін В.Б. – д.т.н., професор, зав. кафедри системного аналізу, комп'ютерного моніторингу та інженерної графіки ВНТУ

Лико Д.В. – д.с.-г.н., професор, зав. кафедри екології, географії та туризму РДГУ

Клименко М.О. – д.с.-г.н., професор, академік УЕАН зав. кафедри екології НУВГП

Бордюг Н.С. - к.с.-г.н., доцент, директор КЗПО «Еколого натуралістичний центр» ЖОР

Годовська Т.Б. – к.т.н., Голова ГО «Центр сучасних інновацій»

Петрук В.Г. – д.т.н., професор, академік УАЕК, директор Інституту екологічної безпеки та моніторингу довкілля ВНТУ

Конішук В.В. – д.б.н. зав відділом. Інститут агроєкології і природокористування НААН

Ішук О.В. – к. с. - г. н., доцент зас. декана фак. екології і права ЖНАЕУ

Світельський М.М. - к.с.-г.н., доцент, зас. декана фак. екології і права ЖНАЕУ

Шкуратов О.І. - д.е.н., с.н.с., зас. директора Інституту агроєкології природокористування **Борисюк Б.В.**- академік МАНЕБ, к. с. - г. н., доцент ЖНАЕУ

Матковська С.І.- к. с. - г. н., доцент, зас. декана фак. екології і права ЖНАЕУ

Гуреля В.В. – к.с.-г.н., доцент ЖНАЕУ

Фещенко В.П. – голова комітету освіти, науки та євроінтеграції ГР при Мінприроди (гол. секретаріату оргкомітету, модератор)

Зміст

О.Касіян, Н.Ткаченко, S.Yurchenko THE RELATIVE RISK OF THYROID CANCER INCIDENCE IN UKRAINE: STATISTICS FOR THE PERIOD 2000-2016	10
Н.Ткаченко, О.Касіян, Р.Каміньскі DIETARY INTAKE OF TOXIC ELEMENTS FROM CONSUMED CARP (<i>CYPRINUS CARPIO</i>) AND HUMAN NON-CARCINOGENIC HEALTH RISKS	15
Афанасьев С.О., Гупало Е.А., Летицкая Е.М., Абрам'юк И.И., Романь А.М., Голуб О.О. СУЧАСНІ ЗНАХІДКИ ЧЕРВОНОКНИЖНИХ ВИДІВ РИБ В РІЧКАХ ЗАКАРПАТТЯ.....	19
Бардюкова А.В. АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ СБРОСА СТОЧНЫХ ВОД НА ЗАГРЯЗНЕНИЕ ВОДНЫХ ОБЪЕКТОВ ГОРОДА ГОМЕЛЯ ТЯЖЕЛЫМИ МЕТАЛЛАМИ	23
Басюк Т.О., Гопчак І.В., Калько А.Д., Шабатіна Г.В., Семенко Л.О. АНАЛІЗ ЗМІНИ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД РІЧКИ ПАТА.....	27
Бордюг Н.С. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ	32
Бондарчук О.П., Рахметов Д.Б., Вергун О.М., Фіщенко В.В. НАУКОВО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ІНТРОДУКЦІЇ ТА ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИН ВИДІВ РОДУ <i>PHYSALIS</i> L. В УКРАЇНІ.....	35
Буракова В.Н., Гулаков А.В. ВИДОВОЙ СОСТАВ РЫБ, ОБИТАЮЩИХ В ВОДОЕМАХ РАСПОЛОЖЕННЫХ НА ТЕРРИТОРИИ БОБРУЙСКОГО РАЙОНА	41
Василюк О.В. ПРО НЕОБХОДИМОСТЬ СТВОРЕННЯ НОВОЇ КАТЕГОРІЇ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ ДЛЯ РАДІАЦІЙНО-ЗАБРУДНЕНИХ ЗЕМЕЛЬ	43
Войтенко Л.В., Скопец О.О. ЕКОЛОГІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ВОДОПОСТАЧАННЯ С. ДОМАНТОВЕ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	45
Войціцька О.М. ПОЖИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ АПМ-ВІНТУБ ДЛЯ ПРИСКОРЕНОЇ ДЕТЕКЦІЇ ЗБУДНИКА ТУБЕРКУЛЬОЗУ	51
Гаврилкіна Д.В., Клименко Н.О., Леонова Н.О., Пирог Т.П. КОМПЛЕКСНІ МІКРОБНІ ПРЕПАРАТИ НА ОСНОВІ ПОВЕРХНЕВО- АКТИВНИХ РЕЧОВИН І ФІТОГОРМОНІВ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ У РОСЛИННИЦТВІ	54
Главацька Л.Ю., Іщенко В.А., Петрук В.Г. ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ ЕЛЕКТРИЧНОГО ТА ЕЛЕКТРОННОГО ОБЛАДНАННЯ В УКРАЇНІ	60
Глінська С.О., Штокало С.С., Кисіль А.Л. ПОШИРЕННЯ <i>ASTRANTIA MAJOR</i> L. У КІВЕРЦІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «ЦУМАНСЬКА ПУЩА»	62
Глінська С.О., Штокало С.С., Ішук Я.М. СУЧАСНИЙ СТАН ПОПУЛЯЦІЇ <i>STARNULEA PINNATA</i> L. У КРЕМЕНЕЦЬКИХ ГОРАХ	64

Глінська С.О., Штокало С.С., Омельчук С.В. КАЛЕНДАР ПРИРОДИ КІВЕРЦІВСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	66
Годовська Т.Б. ПРИОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ВИКОНАННЯ ЗАХОДІВ БІОБЕЗПЕКИ ВІДПОВІДНО ДО УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄС	68
Данкевич Є.М. ДОРАДЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	70
Деркач Ю.С., Вагалюк Л.В. ВИЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ ПРИРОДНОГО КАПІТАЛУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	76
Діденко П.В., Сус Н.П., Орловський А.В., Демченко О.А., Бойко О.А., Романчук Л.Д. ПОШИРЕННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ХВОРОБИ ШЮТТЕ НА СОСНІ ЗВИЧАЙНІЙ В УМОВАХ ПОЛІССЯ	79
Дрозд І.П., Шитюк В.А. РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ЯДЕРНІЙ ЕНЕРГЕТИЦІ УКРАЇНИ	81
Дрозд І.П., Липська А.І. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ НА ШЛЯХУ УКРАЇНИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ	86
Дроздов Д.Н., Гулаков А.В., Иванцов Д.Н. ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ РАДИАЦИОННОГО ФАКТОРА НА ИХТИОФАУНУ ВОДОЕМОВ НА ТЕРРИТОРИИ РАДИОАКТИВНОГО ЗАГРЯЗНЕНИЯ МЕТОДОМ ЦИТОМОРФОЛОГИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ЭРИТРОЦИТОВ КРОВИ	92
Дубовий В.І., Адамович І.В. ФІТОТРОНИ ЯК РЕГУЛЬОВАНІ АГРОЕКОСИСТЕМИ ТА ІНСТРУМЕНТ ПРИСКОРЕННЯ СЕЛЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ І АГРОЕКОЛОГІЧНА МОДЕЛЬ АДАПТИВНОГО РОСЛИННИЦТВА	94
Дубчак С.В. ВИВЧЕННЯ МІГРАЦІЇ АМЕРИЦІЮ І ПЛУТОНІЮ У ҐРУНТАХ ТА БІОМАСІ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ЗОНИ ВІДЧУЖЕННЯ	97
Дудар О.І., Боголюбов В.М. СИНТЕТИЧНЕ ВІДТВОРЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ БІОТЕХНОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ В КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	105
Зав'язун Н.Т. СИДЕРАТИ-ЗЕЛЕНІ ДОБРИВА	108
Золотарьова І.Б. ОСОБЛИВОСТІ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОЇ ЗМІНИ ЯКОСТІ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	111
Іщук О.В., Світельський М.М., Пінкіна Т.В., Матковська С.І., Федючка М.І. ВПРОВАДЖЕННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ЖИТОМИРСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРОЕКОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	115
Калиненко Л.В., Кимаковська Н.О. АНАЛІЗ І АДАПТАЦІЯ ПРАКТИК З РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДП «НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ» ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ В ІНШИХ СФЕРАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	119

Калініченко І.О. ПРИЧИНИ ТА МЕХАНІЗМ РУЙНУВАННЯ ОЗОНОВОГО ШАРУ. ОЗОНОРУЙНУЮЧІ РЕЧОВИНИ	125
Кернасюк Ю.В., Коренюк Л.М., Букресва Л.В. НАУКОВІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ	128
Кияк В.Г., Кобів Ю.Й., Білонога В.М., Микітчак Т.І., Дмитрах Р.І., Решетило О.С., Штупун В.П. ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ РАРИТЕТНОГО БІОРІЗНОМАНІТТЯ ВИСОКОГІР'Я УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	134
Клименко М.О., Прищепа А.М., Бедункова О.О., Брежицька О.А., Статник І.І. ЕКОЛОГІЧНІ ІНДИКАТОРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УРБОСИСТЕМ	138
Клименко М.О., Прищепа А.М., Колесник Т.М., Бегей В.М. БІОЕНЕРГЕТИКА: ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕВАГИ ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ	143
Клименко О.М., Турчина К.П., Буднік З.М., Ярошик О.М. ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ ТА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ В БАСЕЙНІ Р. ІКВА	149
Климчик О.М., Пендюр Т.В. ФОРМУВАННЯ СВІДОМОСТІ НАСЕЛЕННЯ У ПОВОДЖЕННІ З ВІДХОДАМИ	151
Климчик О.М., Левицька О.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВОДОПІДГОТОВКИ ПИТНОЇ ВОДИ	155
Корнієнко Ю.О., Кустовська А.В., Пушкарьова Н.О. РОЗМНОЖЕННЯ MAMILLARIA MULTICEPS IN VITRO	160
Кроик А.А. ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ПОГЛОЩЕНИЯ СВИНЦА ЛЕССОВЫМИ ПОРОДАМИ	165
Крупко Г.Д. ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ДЕРНОВО-ПІДЗОЛИСТИХ ҐРУНТІВ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ АНТРОПОГЕНЕЗУ	169
Кулик В.О. СПОСОБИ ЗНИЖЕННЯ ЕНЕРГОВИТРАТ У ТЕХНОЛОГІЇ СУШІННЯ НАСІННЯ КУКУРУДЗИ	176
Лагойко А.М., Дзюба О.І., Любінська А.В., Левчик Н.Я., Кравченко Ю.С. ПРИРОДНІ РЕГУЛЯТОРИ РОСТУ : БЕНТОНІТ ТА БУРШТИН	180
Лебедь О.О. ГУСТИНА ПОТОКУ РАДОНУ З ҐРУНТУ ЯК ПОКАЗНИК ЕКОЛОГІЧНОГО РИЗИКУ ТЕРИТОРІЇ	184
Левицька В.Д. СТАЛІЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ, ЩО ЗАЗНАЮТЬ ПІДТОПЛЕНЬ ІЗ ДНІПРОВСЬКИХ ВОДОСХОВИЩ	187
Летицкая Е.Н., Афанасьев С.А., Мантурова О.В., Гулейкова Л.В., Погорелова М.С., Костюк К.В., Коба Н.Р. РАЗНООБРАЗИЕ ВОДНОЙ ФЛОРЫ И ФАУНЫ БЕСПОЗВОНОЧНЫХ МАЛОЙ ГОРНОЙ РЕКИ ШОПУРКИ	192

Лико Д.В., Штокало С.С., Глінська С.О., Розман М.В. УГРУПОВАННЯ ЗЕЛЕНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ В КІВЕРЦІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «ЦУМАНСЬКА ПУЩА».....	198
Луцай Д.А. БІОТРАНСФОРМАЦІЯ ВІДПРАЦЬОВАНОЇ ОЛІЇ В ПОВЕРХНЕВО-АКТИВНІ РЕЧОВИНИ <i>ACINETOBACTER CALCOACETICUS</i> ІМВ В-7241 З АНТИМІКРОБНИМИ ТА АНТИАДГЕЗИВНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ	200
Малавський В.М., Мальчевська З.С. РОЗВИТОК АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ	202
Масюк С.В., Гунько Н.В., Іванова О.М., Короткова Н.В., Бойко З.Н. ДОСВІД РЕКОНСТРУКЦІЇ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНИХ ЕФЕКТИВНИХ ДОЗ ПОМЕРЛИХ ОСІБ, ЯКІ БУЛИ ОПРОМІНЕНІ В ДИТЯЧОМУ ВІЦІ ТА ПРОЖИВАЛИ НА РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ ЖИТОМИРСЬКОЇ ТА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ.....	208
Миколів С.І., Красінько В.О. УТИЛІЗАЦІЯ ЛІГНІВМІСНИХ ВІДХОДІВ.....	212
Мислінчук В.О. ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТЛОВОГО ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРИ М. РІВНЕ	215
Орлов О.О., Жуковський О.В., Кушнір Л.С. КОМАХИ-ЕНТОМОФАГИ В ОСЕРЕДКАХ РОЗМНОЖЕННЯ СТОВБУРОВИХ ШКІДНИКІВ У ЖИТОМИРСЬКОМУ ПОЛІССІ	222
Пацький В.О. МОРФОМЕТРИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГІРЧАКА ЗВИЧАЙНОГО <i>RHODEUS AMARUS</i> (VLOSH, 1782) ЗАПОРІЗЬКОГО ВОДОСХОВИЩА.....	227
Пендюр Т.В. ВПЛИВ ПЕСТИЦИДІВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ	231
Петрук Р.В., Іщенко В.А., Костюк В.В. АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ	234
Погромська Я.А. ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ ОПАДІВ ЗА КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН В УМОВАХ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ	239
Поштар М.М., Чорна Т.М., Роботько А.Ю., Чорна А.І. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАЛЬСИФІКОВАНОГО МОЛОКА НА ЗДОРОВ'Я СПОЖИВАЧІВ	244
Пристер Б.С., Лев Т.Д., Талерко Н.Н., Тищенко О.Г., Пискун В.Н. МЕТОДОЛОГІЯ РАДІОЕКОЛОГІЧЕСКОГО МОНИТОРИНГА ТЕРРИТОРІЙ, ЗАГРЯЗНЕНИХ ВСЛЕДСТВИЕ ТЯЖЕЛЫХ РАДІАЦІОННЫХ АВАРИЙ	250
Присяжнюк А.Є., Фузік М.М., Гудзенко Н.А., Федоренко З.П., Рижов А.Ю., Сумкіна О.В., Троцюк Н.К., Хухрянська О.М. ПІДСУМКИ ДОВГОСТРОКОВОГО МОНИТОРИНГУ ЗЛОЯКІСНИХ НОВОУТВОРЕНЬ У НАСЕЛЕННЯ МАЛИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ, ЩО ЗАЗНАЛИ ЗАБРУДНЕННЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКИМИ РАДІОНУКЛІДАМИ.....	256
Рахметов Д.Б. ЕКОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНТРОДУКЦІЇ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ БІОРІЗНОМАНІТНОСТІ РОСЛИН В УКРАЇНІ	261

Рогаль Н.Є. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УТИЛІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАНИХ ШИН.....	271
Руденко Л.В. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ, ВІДТВОРЕННЯ ТА ОХОРОНИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	274
Сахарова В.Г., Боголюбов В.М. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ БІОТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕХОДУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ	277
Сеглин В.Н., Храмченкова О.М. ВЛИЯНИЕ НЕКОТОРЫХ ТАКСАЦИОННЫХ ХАРАКТЕРИСТИК СОСНОВЫХ НАСАЖДЕНИЙ НА НАКОПЛЕНИЕ ¹³⁷ CS ЭПИФИТНЫМ ЛИШАЙНИКОМ <i>HYROGYMNA PHYSODES</i>	281
Семененко Т.Ю. ЗАБРУДНЕННЯ АГРОЕКОСИСТЕМ ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ.....	285
Середа Т.М., Мантурова О.В. "БІОРІЗНОМАНІТТЯ ФІТОПЛАНКТОНУ І МІКРОФІТОБЕНТОСУ ГІРСЬКОЇ ДІЛЯНКИ Р. ДНІСТЕР ТА ЙОГО ПРИТОК".....	290
Сніжок О.В. ОБРОБІТОК ҐРУНТУ В ПОЄДНАННІ З ІНТЕНСИВНОЮ СИСТЕМОЮ ЗАХИСТУ ЗАПОРУКА СТАБІЛЬНОГО ВРОЖАЮ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	296
Середа Т.М. СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ ФІТОПЛАНКТОНУ ВОДОТОКІВ ВЕРХНЬОЇ ПРИП'ЯТІ В УМОВАХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН	301
Соболев А.С. ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТУ НАССР(ISO 22000) НА ТЕРИТОРІЯХ, ЗАБРУДНЕНИХ РАДІОНУКЛІДАМИ ПІСЛЯ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ АЕС	306
Сова О.А., Родіонова Н.К., Бурдо О.О., Липська А.І., Шитюк В.А., Ніколаєв В.І. ОСОБЛИВОСТІ ЗМІН ПОКАЗНИКІВ ПЕРИФЕРИЧНОЇ КРОВІ <i>MYODES</i> <i>GLAREOLUS</i> З ПРИРОДНИХ БІОТОПІВ ЗВ ЧАЕС З РІЗНИМ РІВНЕМ РАДІАЦІЙНОГО ЗАБРУДНЕННЯ.....	311
Соколенко В.Л., Соколенко С.В. ОЗНАКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ГОМЕОСТАТИЧНИХ СИСТЕМ В ОСІБ ВІКОМ 18- 24 РОКИ ІЗ ТЕРИТОРІЙ, ЗАБРУДНЕНИХ РАДІОНУКЛІДАМИ ВНАСЛІДОК АВАРІЇ НА ЧАЕС	316
Стаднічук О.М., Кропивницька Л.М. ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ІНСЕКТИЦИДІВ НА АГРОФІТОЦЕНОЗИ	320
Тетерук О.О. СОЯ ТА РІПАК – ПЕРСПЕКТИВНІ ОЛІЙНІ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ РАДІОАКТИВНИХ ЗЕМЕЛЬ	325
Тетерук О.О., Фещенко В.П., Ковальов В.Б. МОЖЛИВІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР НА РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ	328
Ткаленко Г.М., Ігнат В.В. ФІТОСАНІТАРНИЙ СТАН ЛІСОВИХ ТА ПАРКОВО-САДОВИХ НАСАДЖЕНЬ В ЛІСОСТЕПОВІЙ ЗОНІ УКРАЇНИ	332

Тогачинська О.В., Руда І.Х. ОЦІНКА СКЛАДУ СТІЧНИХ ВОД ПІДПРИЄМСТВ М. КИЄВА	334
Фурманець М.Г., Фурманець Ю.С. ВИКОРИСТАННЯ ОРГАНО-МІНЕРАЛЬНОГО ДОБРИВА ГУМАТУ КАЛІЮ В ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ.....	337
Ходаківська О.В. КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГОЗБАЛАНСОВАНОГО АГРАРНОГО РОЗВИТКУ	340
Чеховский А.Л., Чеховская Д.В. ОПРЕДЕЛЕНИЕ ФАКТОРОВ, ОКАЗЫВАЮЩИХ ВЛИЯНИЕ НА ОБЪЕМНУЮ АКТИВНОСТЬ РАДОНА НА ТЕРРИТОРИИ ГОМЕЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ, ДЛЯ АНАЛИЗА РАДОНОВОЙ ОПАСНОСТИ.....	346
Чуніхіна Є.В. ОРГАНІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО У КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	349
Шамаль Н.В., Милевич Т.И., Гапоненко В.И. ВЛИЯНИЕ ПРЕДПОСЕВНОГО ГАММА-ОБЛУЧЕНИЯ СЕМЯН ЯЧМЕНЯ НА РОСТ И ПРОДУКТИВНОСТЬ РАСТЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ЗАСОЛЕНИЯ ПОЧВЫ.....	352
Шевцова Н.Л., Глуховський П.В. ВИЗНАЧЕННЯ ІМУННОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГЕЛОФІТУ ЗА ПОКАЗНИКОМ ПАЗАРИТАРНОГО УРАЖЕННЯ	356
Шинкаренко В.К., Кашпур В.О., Скоряк Г.Г., Ткач А.В. РАДІОАКТИВНІ АЕРОЗОЛІ В БЛИЖНІЙ ЗОНІ ЧАЕС І НОВИЙ БЕЗПЕЧНИЙ КОНФАЙНМЕНТ.....	360
Шлапацька В.Г. КЛІМАТИЧНІ ЗМІНИ ТА ЇХ РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ В ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	365
Штокало С.С., Глінська С.О., Мазур А.І. ЕКОЛОГІЧНА МЕРЕЖА КІВЕРЦІВСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	368
Штокало С.С., Глінська С.О., Огородник О.В. ПОШИРЕННЯ НЕОТТІА NIDUS-AVIS (L.) RICH. У КІВЕРЦІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «ЦУМАНСЬКА ПУЩА».....	371

УДК: 619:616:982.2

**ПОЖИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ АПМ-ВІНТУБ ДЛЯ ПРИСКОРЕНОЇ ДЕТЕКЦІЇ
ЗБУДНИКА ТУБЕРКУЛЬОЗУ**

Войціцька Олеся Михайлівна

Вінницький національний аграрний університет

Анотація. Приведено результати порівняльного дослідження ростових якостей розробленого поживного середовища зі стимулятором росту та традиційного середовища Левенштейна-Єнсена. Встановлено, що темпи росту мікобактерій на розробленому середовищі у 10-20 разів вищі у порівнянні з традиційними середовищами. Культури мікобактерій під час культивування на запропонованому середовищі зберігають тинкторіальні, культуральні та патогенні властивості.

Ключові слова: мікобактерії, поживні середовища, бактеріоскопія, прискорені методи виявлення мікобактерій.

Вступ. Бактеріологічні дослідження мають надзвичайно важливе значення в системі виявлення хворих на туберкульоз і являються одним із основних критеріїв у постановці діагнозу. В умовах напруженої епідеміологічної ситуації, яка склалася в Україні [1], особливо гостро постала проблема швидкої та якісної діагностики туберкульозу. В зв'язку з цим, питання вдосконалення бактеріологічних досліджень для діагностики туберкульозної інфекції являється особливо актуальним [2].

Нині найбільш вживаним методом лабораторної діагностики туберкульозу являється мікробіологічне дослідження матеріалу – бактеріоскопія і посів на поживні середовища. Бактеріоскопічний метод дослідження залишається одним з основних. Перевага цього методу в його швидкості. Однак специфічність і чутливість бактеріоскопії досить низькі.

Оскільки при прямій бактеріоскопії мазка, забарвленого за Цілем-Нільсеном, мікобактерії туберкульозу можуть бути виявлені тільки при дуже великій їх кількості – 5000 – 10000 бактеріальних клітин і більше в 1,0 мл патологічного матеріалу. Слід також зазначити, що пряма мікроскопія не дає можливості віддиференціювати кислотостійкі сапрофітні бактерії від туберкульозних бактерій [3].

Із культуральних методів дослідження найчастіше практикують посів патологічного матеріалу на такі яечні середовища як Левенштейна-Єнсена, Фінна-2 та ін. Середовище Левенштейна-Єнсена рекомендоване ВООЗ для всіх координаційних лабораторій. Даним середовищем користується більшість лабораторій України [3]. Цей метод відрізняється більшою чутливістю і має ряд переваг перед методом мікроскопії. Однак необхідно відмітити, що існують фактори, які обмежують широке застосування метода культивування, а саме повільне розмноження мікобактерій туберкульозу і в результаті необхідність довго чекати результатів дослідження.

Культуральний метод діагностики туберкульозу займає не менше 4-8 тижнів, а негативними вважаються результати за відсутності росту протягом 12 тижнів [4, 5].

Для вдосконалення діагностики туберкульозу в Україні розроблено «Поживне середовище АПМ-Вінтуб для прискореного виявлення збудника туберкульозу».

Мета роботи – вивчення культуральних властивостей розробленого поживного середовища. Обґрунтування застосування його для прискореного виділення збудника туберкульозу.

Матеріали та методи.

Для дослідження ростових якостей розробленого середовища використовували тест-культури *M. tuberculosis* H37Rv (колекція РИСК ім. Л. А.Тарасевича), *M. bovis* 8, *M. bovis* BCG, *M. avium* 2282 (колекція ВГНКИ), які висівали з ліофілізованого стану спочатку на середовище Левенштейна – Єнсена, потім на середовище Павловського.

Біомасу досліджуваних штамів мікобактерій з поверхні середовища Павловського знімали в кількості 1 мг за загальноприйнятою методикою і вносили їх в 1 мл стимулятора росту.

Отриману суспензію гомогенізували електромагнітною мішалкою протягом 15 хв. У такий спосіб отримували робочі суспензії, які в подальшому розводили в стимуляторі росту у співвідношенні 1:10, ставили на 48 год. у термостат при температурі 37-38 С, а потім у кількості 1,0-1,5 мл засівали газомом на розроблене середовище. Контролем служило середовище Левенштейна – Єнсена, посів на яке проводили загальноприйнятою методикою. Для контролю якості середовищ використовували тест-культуру *Staphylococcus epidermidis* 1225.

Розроблене нами середовище застосовують для прискореного виявлення мікобактерій туберкульозу. Додатково до нього у наборі додається стимулятор росту мікобактерій, який представляє собою стерильну, прозору, безбарвну рідину, що містить макро- та мікроелементи. Для приготування запропонованого середовища брали наважку сухого середовища у кількості 90 г, вносили в 1 л стерильної дистильованої води, кип'ятили 2-3 хв. До повного розчинення агару, фільтрували через ватно-марлевий фільтр, розливали у флакони і стерилізували при (121 ± 1.0) С протягом 15 хв. в автоклаві.

Готове середовище мало жовте забарвлення з рН $7,2 \pm 0.2$. Перед використанням середовище розплавляли на водяній бані й розливали по 18-20 мл у стерильні чашки Петрі діаметром 90 мм.

Крім тест-мікроорганізмів для дослідження якості середовищ використовували біологічний матеріал від гвінейських свинок з експериментальною мікобактеріальною інфекцією. Забір і підготовку біологічного матеріалу для бактеріологічних досліджень здійснювали за загальноприйнятими методами.

Підготовлений до посіву біологічний матеріал у кількості 1,0-1,5 мл за допомогою стерильного шприца вносили у стимулятор росту, інкубували у термостаті за температури ($37,0 \pm 1,0$) С протягом 24-48 год. Після цього 1,5 мл наносили на поверхню поживного середовища, розлитого у чашки Петрі. Рівномірно розподіляли по її площі, герметизували прозорою липкою стрічкою та інкубували при ($37,0 \pm 1,0$) <С впродовж 10 діб. Паралельно зазначену кількість біологічного матеріалу висівали на середовище Левенштейна – Єнсена. Чашки з посівами продивлялись щоденно, візуально визначали і підраховували характерні для мікобактерій колонії. З отриманих культур готували препарати і фарбували їх за методом Ціль – Нільсена.

Для відтворення морфологічної картини туберкульозу проводили модельні досліди на морських свинках і кролях методом внутрішньочеревного введення культур мікобактерій, виділених з біологічного матеріалу і вирощених на розробленому середовищі. Контрольних тварин заражали суспензією культур *M. tuberculosis* H37Rv, *M. bovis* 8, які вирощували на запропонованому середовищі, а також на середовищі Павловського.

Через 41 добу після зараження виводили тварин з досліду і виконували їм патологоанатомічний розтин. Із серця відбирали проби крові у стерильні пробірки з гепарином, додавали рівний об'єм стимулятора росту і поміщали в термостат при 37-38 С на 24 год., потім висівали на розроблене поживне середовище, МПА і МПБ. З культур, що виростили на розробленому середовищі, готували препарати для мікроскопії та фарбували їх за Ціль – Нільсеном.

Для подальшого дослідження від морських свинок відбирали пахові лімфовузли, печінку, селезінку й легені, а від кролів – лише печінку, селезінку і легені. Патологічний матеріал обробляли за А. Алікаєвою і суспензію кожного органу висівали на середовище Левенштейна – Єнсена. Також суспензію кожного органу обробляли стимулятором росту, після чого висівали на запропоноване середовище. Облік якості і швидкості росту культур на середовищах проводили щодня протягом перших 5 діб,

далі – з інтервалом 5 діб до закінчення терміну інкубації. З отриманих культур готували препарати для мікроскопії і фарбували їх по методу Ціль – Нільсена.

Результати дослідження.

Вивчення ростових якостей запропонованого середовища проводили порівняно з ячним середовищем Левенштейна – Єнсена. Результати досліджень приведено у табл. 1.

Таблиця 1. Порівняльна кількісна характеристика ростових якостей середовища Левенштейна – Єнсена і розробленого середовища.

Тест-мікроорганізм	Кількість проб	Термін реєстрації росту мікобактерій на середовищах, доба		
		Левенштейна-Єнсена	Розроблене	P
M. tuberculosis H37Rv	10	42±0,4	3±0,58	<0,001
M. bovis 8	20	40±0,93	4±0,88	<0,001
M. avium 2282	10	41±0,49	2±0,58	<0,001
M. bovis BCG	12	35±0,9	2±0,56	<0,001
S. epidermidis	10	Ріст відсутній	Ріст відсутній	

Як видно з табл. 1, на розробленому середовищі на 2-4 добу культивування почали реєструвати ріст культур референтних штамів M. Tuberculosis H37Rv, M. bovis, M. avium 2282, M. Bovis BCG, які дали ріст у вигляді напівпрозорих колоній сіро-білого кольору, іноді з жовтуватим відтінком, що зливалися і до 5 – 6 доби давали суцільний ріст на поверхні агаризованого середовища. При пересіві отриманих на даному середовищі культур на середовище Левенштейна-Єнсена без малахітового зеленого досліджувані штами мікобактерій зберігали тинкторіальні та морфологічні ознаки.

Слід зазначити, що на запропонованому середовищі темпи росту досліджуваних штамів мікобактерій перевищували такі на традиційному середовищі Левенштейна-Єнсена у 10-20 разів. При мікроскопії препаратів, виготовлених з культур M. tuberculosis H37Rv, M. bovis 8, M. Bovis BCG, M. Avium 2282, які вирости на цьому середовищі протягом 2-4 діб, пофарбованих за Ціль-Нільсеном, спостерігали характерні для мікобактерій коки, овоїди, амебоподібні форми з порожнім центром і зернистістю рожевого або червоно-фіолетового кольору.

У забарвлених препаратах цих самих культур, які культивували на розробленому середовищі, виявляли коки, диплококи, тетракоки, овоїди. Велику кількість паличок різної величини із зернистістю, що засвідчує їхню здатність до трансформації у морфологічні форми клітин, які спостерігали також за тривалого культивування досліджуваних штамів на класичному середовищі.

Таким чином, результати вивчення тинкторіальних і морфологічних ознак мікобактерій, які росли на досліджуваних середовищах, вказують на придатність розробленого середовища для культивування мікобактерій. Крім того, можливість реєстрації росту досліджуваних мікроорганізмів вже на 2-4 добу культивування на даному середовищі може бути використано для вирішення питання можливої прискореної діагностики туберкульозу.

Встановлення ідентичності за чинниками патогенності мікобактерій, вирощених на розробленому і традиційному середовищах, проводили *in vivo* при відтворенні інфекційного процесу при зараженні лабораторних тварин. В яких, при подальшому

патолого-анатомічному розтині, виявляли характерні для туберкульозу зміни в органах, а при бактеріологічному дослідженні виділяли збудника туберкульозу.

Таким чином, попереднє оброблення патологічного матеріалу у стимуляторі росту, а також сукупність усіх складових запропонованого середовища дає змогу отримати позитивний результат, а саме, скоротити термін бактеріологічних досліджень на туберкульоз.

Висновки.

1. Запропоноване середовище просте у приготуванні, що дає змогу заощадити час на підготовці до дослідження.

2. Ріст тест-культур збудників туберкульозу людського, бичачого видів як референтних штамів, так і з патологічного матеріалу на запропонованому середовищі зі стимулятором росту спостерігається на 2-4 добу.

3. Прискорене виявлення мікобактерій туберкульозу є перспективним напрямом покращення бактеріологічної діагностики туберкульозу.

Література

1. Патоморфологические реакции, вызванные артроспорами микобактерий туберкулеза / В. В. Власенко, И. Г. Власенко, С. П. Василенко и др. // Вісник морфології. – 2006. – № 12(1). – С. 46-48.
2. Изучение термической устойчивости микобактерий туберкулеза / А.Л. Лысенко, А.П. Лемиш, В.В. Власенко [и др]. // Пробл. Туберкулеза и болезней легких. – 2007. - № 2. – С. 42-45.
3. Про затвердження інструкції з бактеріологічної діагностики туберкульозу: Наказ МОЗ України від 06.02.2002 р. №45. – С. 10-12.
4. Визель А. А. Туберкулез / А. А. Визель, М. Э. Гурьева. М.: ГЭОТАР Медицина, 1999. – С. 38.
5. Власенко В.В. Туберкулез в фокусе проблем современности / В.В. Власенко / Винница: Наука, 1998. – 223 с.

УДК 759.873.088.5:661.185

КОМПЛЕКСНІ МІКРОБНІ ПРЕПАРАТИ НА ОСНОВІ ПОВЕРХНЕВО-АКТИВНИХ РЕЧОВИН І ФІТОГОРМОНІВ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ У РОСЛИННИЦТВІ

Гаврилкіна Дар'я Володимирівна¹, Клименко Наталія Олександрівна¹, Леонова Наталія Осипівна², Пирог Тетяна Павлівна^{1,2}

¹Національний університет харчових технологій

²Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України

Постановка проблеми. Нині поверхнево-активні речовини (ПАР) мікробного походження завдяки унікальним властивостям є перспективними для використання у багатьох галузях народного господарства: для підвищення нафтовидобутку, надання специфічних смакових і структурних властивостей продуктам харчування, створення нових високоєфективних форм фармацевтичних препаратів, а також у процесах біоремедіації екосистем [1].

Широке застосування мікробних ПАР стримується високими витратами на біосинтез (сировина та енергетика), а також виділення та очищення цільового продукту. Одним із способів зниження вартості виробництва є використання дешевших ростових субстратів, зокрема, відходів інших виробництв.